

تحدید قلمرو جرم محال

محمدجواد فتحی*
فرشاد چنگایی**
حامد رهدارپور***

تاریخ تأیید: ۱۳۹۲/۹/۲۸

تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۲/۷

چکیده

ممکن است با وجود ورود مرتکب به عرصه رکن مادی و طی تمام مراحل مادی و اتمام مسیر مجرمانه نتیجه‌ای محقق نگردد. در این وضعیت چنانچه علت بی‌بهره بودن عملیات اجرایی، غیرممکن بودن تحقق جرم باشد، عملیات انجام یافته، جرم محال محسوب می‌گردد به گونه‌ای که غالب حقوقدانان بر مبنای این برداشت، بر مترادف بودن جرم محال با جرم غیرممکن تأکید دارند. با این حال با دقت در همه اعمال غیرممکن و توجه به دلایل عدم امکان تحقق جرم، می‌توان در ترادف این دو تردید نمود و جرم محال را از «اعمال صرفاً غیرممکن» تمییز داد. مطابقت با این رویکرد، نمی‌توان هرگونه اقدام غیرممکنی را جرم محال دانست، بلکه فقط آن دسته از اعمالی که مرتکب در جهت ارتکاب جرم تا پایان طی نموده و با وجود انجام عملیات اجرایی تحقق جرم غیرممکن باشد، جرم محال شناخته می‌شود؛ بنابراین از یک سو تأکید بر لزوم غیرممکن بودن تحقق جرم، سبب تمایز جرم محال از شروع به جرم و جرم عقیم شده و از سویی دیگر لحاظ شرط ورود به عملیات اجرایی (شروع به اجرا) موجب تحدید قلمرو جرم محال است. در تبصره ماده ۱۲۲ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲، جرم محال سزاوار واکنش کیفری دانسته شده، در حالی که عملیات صرفاً غیرممکن، به علت عدم تحقق شروع به اجرا، فاقد وصف مجرمانه‌اند؛ بنابراین شناخت محدوده جرم محال و تمییز آن از عملیات غیرممکن با وجود شناسایی جرم محال در قانون جدید بسیار ضروری و کارآمد است؛ بنابراین این مقاله بر آن است تا جرم محال را از اعمال مشابهی که صرفاً غیرممکن بوده؛ ولی شرط ورود به عملیات اجرایی درباره آنها وجود ندارد، تفکیک نماید.

واژگان کلیدی: جرم محال، اعمال صرفاً غیرممکن، جرایم ناتمام، عملیات اجرایی

جرم(شروع به اجرا).

* استادیار دانشگاه تهران / نویسنده مسئول (mjavadfathi@yahoo.com).

** کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه اصفهان (farshad_law2@yahoo.com).

*** دانشجوی دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه علامه طباطبائی (rahdarpour@yahoo.com).